

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

294

שיחות מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א • אדר תשע"ז

דברי חיזוק ומספד שנשא רבינו שליט"א בכלות השבעה לפטירת אחיו מרן הגאון רבי יעקב צוק"ל

א

עצרת מספד בהיכל ישיבת פוניבז'

יום חמישי ד' אדר תשע"ז

ברצוני להקדים כי בימי השבעה היו כאלה שרצו לנחם, ולא הצליחו להיכנס ולנחם, הסיבה לזה הייתה מפני שלא היה אפשר במציאות, לא מפני זלזול בכבוד המנחמים או זלזול בכבוד המת ח"ו, אלא שהציבור גדול ב"ה, ובמציאות זה לא היה אפשרי.

ועוד דבר נזכרתי כעת, כשאבינו זצ"ל הספיד את חותנו הגאון רבי מרדכי שלמה מובשוביץ זצ"ל אמר בדבריו [לא שמעתי בעצמי את ההספד, אבל שמעתי שכך אמר] שהוא מבקש מחילה מהנפטר, לא על מה שיאמר, כי כל הדברים שיאמר הם נכונים, רק הוא מבקש מחילה על מה שלא יאמר, כי יש עוד הרבה דברים שצריך לומר עליו, והוא איננו יכול לומר את הכל, לכן הוא מבקש מחילה.

וכך גם על אחי רבי יעקב צוק"ל, יש הרבה מה לומר יותר ממה שאזכיר כעת, והנני מבקש מחילה על מה שלא אוכל לומר.

היה מפורסם בהרבה מעלות, באהבת הבריות, היה טורח הרבה לבוא להשתתף בשמחות, במאמצים גדולים, למרות שזה היה קשה לו, וכן היה טורח לבוא להשתתף בצער, להקל את הצער, ובעצות טובות, היו באים לשאול אותו, וקיבלו ממנו עצות נפלאות, והיה עוזר בשידוכים, ובענייני בריאות ורפואה, רפואת הנפש ורפואת הגוף, עזר הרבה לאלו שצריכים עזרה, בין בגשמיות ובין ברוחניות, והשפיע השפעה גדולה מאד ברוחניות, בדיבור וגם במעשה.

נזכיר עובדא אחת מני רבות, שפעם פגש בליל שבת צעיר חילוני שבא לבית הכנסת בפעם הראשונה בחייו, ואמר לו: אתה אורח שלי לשבת, ואירח אותו על שולחני, ולא שאל אותו שום שאלות ולא דיבר עימו על יהדות, רק ישבו ליד השולחן ודיברו מה שמדברים בשולחן שבת, והסוף היה שאותו צעיר מעצמו חזר בתשובה, מבלי שידברו על חזרה בתשובה, עצם הקירוב השפיע עליו, כשראה מה זה יהודי אמיתי, התעורר מעצמו לחזור בתשובה!

השפיע השפעה גדולה בכל המקומות, ובפרט ברמת השרון, סיפר לי אחד שביקר שם בזמן האחרון, והתפעל מאד ממה שראה, שהציבור מלא אמונה, וזהו בכוח השפעתו על כל העיר.

החזון איש כותב באיגרת (קו"א ח"ג סב) כי במקום שיש בעל תורה אמיתי, השפעתו ניכרת על כל הסביבה, גם אם אינו מדבר כלום, רק עוסק בתורה ומתנהג כמו בעל תורה אמיתי, כבר יש בזה השפעה ניכרת על כל הסביבה, וגם במקומות רחוקים ששם לא רואים את ההשפעה הניכרת, יש השפעה נסתרת, בפנימיות הלב יש השפעה של אמונה גם על הרחוקים, מכוחו של הבעל תורה האמיתי.

ידוע גם שבתפילותיו היה פועל הרבה ישועות, והתפילות היו מתקבלות, רפואת הנפש ורפואת הגוף, ובשידוכים, פעמים שהיה

מבטיח וקובע זמן, מתי שהבת תשתדך או הבחור ישתדך. סיפר לי אחד שהייתה לו בת בוגרת שחיכתה לשידוך, והלך אליו לבקש את ברכתו, והבטיחם שתשתדך בתוך זמן מסוים, אבל עבר הזמן והיא לא נשתדכה, וחזרו אליו, ואמר להם אני אשם בזה, שהיה בדעתי להתפלל עבורה ושכחתי מזה, ועכשיו מבטיח אני שאזכור להתפלל, ובעזרת השם תמצא את השידוך, וכך היה.

עוד עובדא היה באחד שקיבל צו גיוס לצבא, ובא אליו לשאול עצה מה לעשות, והוציא לו כוס יין ואמר לו שיברך עליו בורא פרי הגפן, ובזכות הברכה יסתדר הענין, וכך הוה, ולאחר זמן שוב קיבל צו גיוס, ושוב אמר לו לעשות כן, ונפתרה הבעיה, ומסתבר שאחר כך גם התפלל עליו, רק היה צריך זכות לתלות בה את תפילתו.

ושמעתי עוד עובדא מופלאה מבעל המעשה, שבא אליו לבקש ברכה, ורבי יעקב אמר לו יש לך בבית צלב, שתי וערב, ואי אפשר לברך אותך, ועליך קודם להוציא את הצלב מהבית, והתפלל אותו אדם ואמר, לא ידוע לי שיש אצלנו דבר כזה, ואמר לו תשאל את אשתך, ושאל אותה, וגם היא אמרה שלא ידוע לה דבר כזה, אמר לו רבי יעקב, תבדוק בארון היכן שמונחים צעצועי הילדים, יש שם קלפים, ובאחד הקלפים מצויר צורת שתי וערב, והלך ובדק ומצא כדבריו.

מהיכן ידע דברים אלו? זהו מה שנאמר (תהלים כה, יד) סוד ה' ליראיו. מהו הסוד, כיצד זה יכול להיות? כתוב בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג בחשבון העשירי) שיש מדרגה כזאת שאדם יכול לראות בלי עיניים ולשמוע בלי אוזניים "ויהיה במדרגה העליונה ממדרגות החסידים וכו' ויראה מאין עין וישמע מבלי אוזן וידבר בלי לשון וירגש בעיניו מבלי חושים", זוהי מדרגה גבוהה מאד, שרואה ושומע ברוח הקודש מה שמדברים רחוק רחוק.

ובבית האבלים הוסיף על כך רבינו שליט"א:

כיצד מגיעים למדרגות אלו? יש תרי"ג מצוות, במעשים, בדיבורים, וגם במחשבות – יש חובות הלבבות.

ועל זה אנו מבקשים בהנני מכוון בהנחת תפילין שיהיו לנו מחשבות קדושות. אדם חושב כל הזמן, כמו שכתב רבי ישראל סלנטר באיגרת המוסר שהאדם חפשי בדמיונו, בראש עוברות כל הזמן מחשבות ודמיונות, בכוונה ושלא בכוונה, וצריך לשלוט על המחשבות שיהיו מחשבות קדושות.

קדושת המחשבה, לחשוב מה שחייבים לחשוב, תורה, או עבודה, או חסד, אין לשער מה שזוכים במחשבה אחת! גם מרן הגרא"מ שך זצ"ל ביקש בצוואתו 'מחשבה אחת של מוסר' לעילוי נשמתו, כל מחשבה של מצוה מקדשת את האדם.

זהו הסוד, שבזה זכה לכל המדרגות, על ידי שהיה עסוק כל הזמן בתורה, או בתפילה, או בחסד, במשך כל היום לא היה אצלו היסח הדעת ממעשים או דיבורים או מחשבות של קדושה, עם מיעוט שינה, ומיעוט תענוג, ואהבת הבריות למעלה מן הטבע!

היה עובדא באחד שהציק לו הרבה, והוא נזהר מאד שהמציק לא ייפגע ממנו, והיה טורח ומשתדל לעשות את כל מה שביקש ממנו, למרות שהיו אלו בקשות קשות מאד, התאמץ בכל כוחו למלא בקשותיו, ולא השתמט ממנו. והסוף היה שאותו המציק עזב את המקום וברח משם, מבלי שתהיה שום סיבה מובנת לזה, רק מן השמים, בסייעתא דשמיא, בזכות המידות הטובות האלו שהשתדל כל כך שלא ייפגע ממנו, ואף על פי שלא היו מחויב לו כלום, ויכול היה לסרב ולא לתת לו את מה שהוא רוצה, אף על פי כן השתדל וטרח עבורו, עם כל הקשיים שבזה, עד כלות הכוחות.

אלו הם הזכויות, שבזה מגיעים למדרגות כאלה שלמעלה מן הטבע, יש הרבה מדרגות במידות טובות, ובאמונה, עד אמונה בחוש, **אמונה בהירה כל כך! זוהי המדרגה שהייתה לו, באמונה, ובמידות טובות, ובתלמוד תורה כנגד כולם, דבקות בתורה בלי היסח הדעת**, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות ת"ת ג, ו) כי חיוב תלמוד תורה הוא שלא יסיח דעתו לדברים אחרים, כמו שכתוב (תהלים א, ב) ובתורתו יהגה, והגית בו יומם ולילה (יהושע א, ח), והגיון היינו במחשבה, לחשוב בדברי תורה, עם כל הכוחות, ועם כל הלב, בלי להסיח דעת מזה.

רבינו יונה בשערי תשובה (ג, יז) כותב שהמעלות העליונות נמסרו במצוות עשה, ומביא שם עשר מעלות [ולחלק מהגירסאות אחת עשרה מעלות] שיש בהם הרבה מדרגות, אין סוף למדרגות של שקיעות בתורה, ואין סוף למדרגות של אמונה ומידות טובות.

הנחמה - בהמשך המעשים הטובים

והנה בגמרא מובא (מו"ק כא, ב) שרבי עקיבא היו לו שני בנים שנפטרו בחייו, וכל ישראל הגיעו ללוותם, וכשראה רבי עקיבא את הציבור הגדול שבאו להלווה, עמד על ספסל גבוה ואמר, אחינו בני ישראל בשביל מה באתם, וכי בשביל עקיבא, הרי יש עוד רבים בשוק ששם עקיבא, אלא כך אמרתם "תורת אלוקיו בלבו" (תהלים לו, לא), היינו שהלב של רבי עקיבא מלא תורה, שלמד ויודע את כל התורה כולה, ובאתם לכבד את התורה שיש בו.

"תורת אלוקיו בלבו" – לא סתם לימוד תורה, אלא תורה שמשנה את הלב, שהלב נעשה לב של תורה, **לב של תורה הוא לב אחר! לב עם תרי"ג מצוות, לב עם אהבת הבריות**, ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה (ירושלמי נדרים ט, ד), ובדאי רבי עקיבא שאמר זאת קיים את מה שהוא אמר, שהיה לו לב מלא באהבת הבריות, שזה כלל גדול בתורה, וכמו שכתב בשערי קדושה כי שלמות כל התורה תלויה במידות הטובות, מי שחסר אהבת הבריות חסר גם בכוח התורה שלו, ואף אם הוא חריף ובעל כישרון, מכל מקום תורתו היא תורה אחרת, ואינה כמו התורה של מי שיש לו לב טוב.

ועל זה אמר רבי עקיבא, כיון שתורת אלוקיו בלבו, ובאתם לכבוד התורה, הנני מנוחם בזה, אף על פי שאסור לנחם בשעת ההלווה, כמו שאמרו (אבות ד, יח) אל תנחמו בשעה שמתו מוטל לפניו, היינו אחרים לא מנחמים אותו, אבל הוא יכול לנחם את עצמו, ורבי עקיבא אמר 'מנוחם אני', היינו שהוא עצמו מתנחם בזה.

והענין בזה ביארנו במקום אחר על פי מה שמבואר יותר באריכות במסכת שמחות (פרק ח') וכן בילקוט פרשת יתרו, שרבי עקיבא הוסיף ואמר: ולא שאדם רוצה לקבור את בנו, אלא יודע אני שבני בן העולם הבא הוא, שזיכה את הרבים, וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכו', משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו וכו', ולא עוד אלא שישב עליו ודרש מגלגלן זכות על ידי זכאי וכו'.

היינו שמאחר שהוא רואה שהבנים שלו במיתתם גרמו כבוד התורה גדול כל כך, סימן שיש להם זכויות קודמות, כי לזכות את הרבים צריכים זכויות קודמות, ואם זכו במיתתם לגרום כבוד התורה כזה, בהכרח שיש להם עוד זכויות רבות שאינן ידועות, שהם הביאו לזכויות האלו של כבוד התורה שנתגלגל על ידם, ובזה הייתה נחמתו, שהוא רואה שיש להם זכויות כאלה, שהם באים לעולם האמת עם הרבה זכויות, וזכויות והשפעה של כבוד התורה, שזוהי השפעה הנמשכת לתורה ולמעשים טובים ולכל התרי"ג מצוות.

וכתוב בספרים שכל המעשים הטובים שעושים המושפעים, נזקפים לזכותו של המשפיע, אפילו שהוא כבר מת ואינו יכול לעשות עוד מעשים טובים כמו שכתוב במתים חפשי, מכל מקום השפעתו נמשכת עד סוף כל הדורות, וכל הזמן נוספות לו עוד זכויות, על ידי המעשים הטובים הנעשים בהשפעתו, ונחשב כמו שהוא עושה אותם.

ובזה התנחם רבי עקיבא, שבניו ממשיכים במעשים טובים גם לאחר פטירתם, מה שאחרים מתעוררים לעשות מכוחם ומחמתם. אלו הם התנחומין הגדולים שיכולים להיות.

וכך אפשר לומר גם על אחי הגאון רבי יעקב זצ"ל, שהשפיע בחייו השפעה גדולה מאד, עד כדי כך שבפטירתו היו אנשים רבים שבכו בדמעות ממש, מי יעזור להם ומי ידריך אותם! הייתה להם השפעה, ועכשיו חסר להם המשפיע, אבל **ההשפעה נמשכת לדורי דורות, על ידי שיש הרבה מושפעים שממשיכים את ההשפעה שלו**, ובזה הוא זוכה גם לאחר פטירתו לתוספת מעשים טובים כל הזמן עם תוספת עולם הבא וגן עדן, וזוהי נחמה לכל המשפחה.

הזכרנו רק חלק מהדברים אודות הנפטר זצ"ל, והנני מבקש מחילה על השאר מה שיש עוד לומר ולא אמרנו. יהי רצון שזוכה להתחזק, וזו תהיה זכות גדולה בשביל הנפטר וגם בשבילנו, וזוכה שיקום בנו ובלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

ב

עצרת בבית מדרשו נאות יוסף בני ברק

יום חמישי ד' אדר תשע"ז

פותחין בכבוד אכסניה, שכונת 'נאות יוסף' שזכו להשפעתו של אחי הגאון רבי יעקב זצ"ל, שהיה מרא דאתרא כאן, ואחר כך כשנחלש מינה את בנו ממלא מקומו יבלחט"א הגאון רבי מרדכי שליט"א. בסייעתא דשמיא יזכה להצלחה בזיכוי הרבים בכל העניינים, בזכות הרבים ובזכות זכויותיו המרובות שלו. זהו הנוגע לכבוד אכסניה.

ועוד דבר ברצוני לומר, אנחנו חושבים כולנו כי נתאספנו בזה לזכות במצוה, מצוה של כבוד המת וכבוד התורה, ובאמת זוהי מצוה גדולה מאד, שאנחנו זוכים ומרוויחים בזה, אבל יש כאן עוד ענין, שלא רק אנחנו בעצמנו זוכים בזה, אלא גם מזכים אנו את הנפטר, ונותנים לו זכויות גדולות מאד, שכל הזכויות שלנו שאנחנו מתעוררים עכשיו ועושים מחמתו, הרי זה נחשב כמו שהוא עושה אותם, אף על פי שהוא כבר מת ואינו יכול לעשות עוד מעשים טובים כמו שכתוב במתים חפשי (עיין שבת ל, א), מכל מקום מה שבגללו עושים מעשים טובים נחשב כמו שהוא עושה בעצמו, ויש הרבה ראיות לזה.

מצינו במצות שכחה, שאם אדם שוכח עומר בשדה, ובא עני ונהנה ממנו, הרי הוא זוכה בברכת התורה (דברים כד, יט) "למען יברכך ה' אלוקיד בכל מעשה ידיך", ופירש רש"י שם "אף על פי שבאת לידו שלא במתכוון, קל וחומר לעושה במתכוון", היינו למרות שלא נתכוון כלל לשכוח, וגם עכשיו אינו יודע מזה, מכל מקום כיון שבדיעבד הרי זה ניחא ליה, וגם אם ייזכר לא יתחרט, והעני נהנה מהשכחה, זוהי מצוה ששייכת לו, ומתברך על ידה.

והברכה הזאת איננה ברכה גשמית, כי הנאות גשמיות אינן טובות לאדם, וכמו שכתב באגרת הגר"א שכל ההנאות ייהפכו בקבר למרה, וידוע שכל מה שאדם נהנה מהעולם הזה שלא לשם העולם הבא הרי הוא מפסיד בזה מחלקו בעולם הבא, ועדיף שלא יהיו הנאות גשמיות, ומה שכתוב "למען יברכך" הכוונה לברכה של עולם הבא, שיזכה לעולם הבא בשכר מה ששכח, וכאמור זהו למרות שהשכחה הייתה שלא בכוונה, ובשעה ששכח לא היה דעתו לכך, ולא רצה כלל לשכוח, מכל מקום כיון שבסופו של דבר על ידי שכחתו נגרמה תועלת הצדקה לעני, הרי הוא בעל צדקה, וזוכה בזה לעולם הבא.

וכיצד יהיה הדין אם האדם ששכח מת מיד לאחר השכחה, קודם שנטלה העני, ורק לאחר מיתתו זכה העני בשכחה, פשוט שאין שום הבדל בזה, וגם אז זוכה לברכה בעולם הבא כיון שהעני נהנה מממונו.

ומבואר שגם לאחר פטירתו, שכבר לא שייד שיעשה מעשים טובים בעצמו, עדיין שייד להוסיף מעשים טובים, מה שנגרם על ידו אפילו שלא בכוונה, וזה נזקף לזכותו ומוסיף עולם הבא.

וברש"י שם כתב "אמור מעתה, נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה, הרי הוא מתברך עליה" וכלל זה מובא גם ברש"י סוף פרשת ויקרא ה, יז והיינו גם כן כנ"ל, שאם נאבד לו כסף ונתייאש ממנו, והעני מצאו ונהנה ממנו, הרי הוא זוכה בזה לברכה ומקבל שכר עולם הבא כמו בשכחה, אף על פי שלא נתכוון כלל לאבד את הכסף, וזה היה בעל כורחו ושלא מרצונו, מכל מקום כיון שבדיעבד אינו מתחרט, הרי זו זכות בשבילו, שזוכה בה לברכה בעולם הבא.

נמצינו למדים שמי שמחמתו יצא איזה דבר טוב, אפילו שלא בכוונה, זוכה בזה לעולם הבא, קל וחומר מי שבפטירתו זוכה שהציבור מתעורר לעשות הרבה מעשים טובים, מכיוון שהוא גרם לזה, הרי זה נחשב שהוא בעצמו קיים את כל המעשים הטובים האלה, ונזקפים לזכותו בעולם הבא. יש עוד ראיות לזה ואין כאן מקום להאריך.

ממילא יוצא כי בזה שאנחנו כולנו עוסקים כאן בכבוד המת וכבוד התורה, ומתעוררים לעשות הרבה מעשים טובים, יש בזה מצוות רבות הנזקפות לזכותו של הנפטר, שמחמתו התעוררנו לכל זה, והוא זוכה עכשיו לעוד עולם הבא וגן עדן שאין לשער.

אין סוף לתענוגי העולם הבא, שעליהם נאמר (ישעי' סד, ג) עין לא ראתה אלוקים זולתך, אין לנו מושג כמה ומה הם התענוגים של העולם הבא, וגם הנביאים לא ידעו ולא השיגו זאת כדאיתא בברכות דף ל"ד, ויש הרבה מדרגות בעולם הבא, כמו שאמרו (ב"ב עה, א) שכל אחד נכווה מחופתו של חברו, עיין מסילת ישרים פרק ד', הרבה מדרגות יש בזה, וכל מדרגה היא מדרגה עצומה שאין לשער.

וגם מי שהוא צדיק מופלג שיש לו עולם הבא גדול מאד, עדיין יש מקום לתוספת עולם הבא, כמו שמצינו (אבות ה, יח) משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, היינו שמשם רבינו, עם כל העולם הבא העצום שיש לו, עדיין הוא זוכה שנוספים לו כל הזמן עוד ועוד תענוגי העולם הבא, על ידי מה שכלל ישראל עושים מכוחו ובהשפעתו, וזה "תלוי בו" – נזקף לזכותו, אין סוף לתענוגי העולם הבא שמתחדשים ונוספים כל הזמן עוד תענוגים ועוד תענוגים עד אין קץ.

ממילא הרי אנו מזכים עכשיו את רבי יעקב בצ"ל בעולם הבא, על ידי שאנחנו מתעוררים ומתחזקים מכוחו.

כל חיזוק שיימשך ויחזיק מעמד, כל רגע ורגע של חיזוק זה לזכותו, אפילו במחשבה, או בשב ואל תעשה, כל חיזוק והתגברות על היצר, קל וחומר אם זה חיזוק הנמשך עד שההרגל נעשה טבע, הרי אלו זכויות גדולות מאד הנזקפות לזכותו של רבי יעקב בצ"ל.

קבלה - להתרגל בשמירת הלשון

ונזכיר דבר אחד, שהוא דבר קשה מאד אבל דבר גדול מאד, ובאמת הקושי הוא רק בהתחלה, וכשמתרגלים כבר לא קשה. ענין שמירת הלשון, נצור לשונך מרע (תהלים לד, יד), לא לדבר לשון הרע, ולהימנע מכל ביקורת על אחרים, זה דבר קשה מאד, אבל הקושי הוא רק בהתחלה, וכמאמרם (מובא ברש"י שמות יט, ה) שכל ההתחלות קשות אבל אחר כך יערב לכם. **כל דבר טוב, בתחילתו יש קשיים, אבל אחר כך הוא נעים מאד, ויש בו תענוג והנאה גדולה.**

וכבר סיפרתי לאחרונה העובדא באחד שהיה כועס ומתרגז בביתו ביום ששי אחר הצהריים, ולאחר מכן היה מצטער ואכפת לו מאד למה כעסתי ולמה צעקתי, מפני שהבין שהכעס היא מידה רעה ומגונה, ובא לשאול עצה מה לעשות וכיצד להתגבר על הכעס.

ויעצו לו שבשעה שהוא כועס ישתוק ולא יצעק, והתחיל שבוע אחד לעשות ככה, אבל היה קשה לו מאד, ואמר כי זה ייסורים איומים בשבילו, וכיצד יוכל להחזיק מעמד בכל שבוע עם ייסורים כאלו? ואמרו לו שבכל זאת ינסה להמשיך ויראה מה יהיה, וניסה עוד שבוע אחד וראה שכבר אין זה קשה כל כך, וכעבור עוד שבוע הוקל לו יותר, וכך המשיך עוד כמה שבועות עד שהכעס נפסק לגמרי.

וההסבר לזה הוא כנ"ל, שההרגל נעשה טבע, וגם אם בתחילה יש קושי, אחר כך כבר לא קשה, והבא ליטהר מסייעין אותו.

גם יש לדעת שהכעס הוא נגד האמונה, אם אדם כועס על מישהו מפני שצער אותו, או שלא עשה את מה שהוא רוצה, והצער הזה גורם לו לכעוס, הרי לפי האמונה **מי גרם את הצער, וכי זה לא מגיע מן השמים? האם לא היה פסק בבית דין של מעלה שיצטער? ודאי שהכל בידי שמים, ובית דין של מעלה פסקו שמגיע לו צער.**

ואם כן מה ראוי לאדם לחשוב, כשהוא רואה שבשמים נותנים לו צער, הוא לא יודע את הסיבה אבל בודאי שזה מן השמים, ואמנם פלוני הוא המצער אותו, אבל הצער היה גם בלעדיו, כיון שהצער מגיע לו, ובודאי שהיה מתקיים הצער שנפסק עליו, אם לא על ידי אותו פלוני היו שולחים מן השמים שליח אחר שיצער אותו.

נמצא שאין זה משנה לו מה שפלוני צער אותו, כי בלאו הכי היה לו צער, ומה אכפת לו אם מצער אותו פלוני זה או פלוני אחר, רק צריך לרחם על המצער ולבקש רחמים עליו שיהיו לו מידות טובות, אבל במה שנוגע אליו הרי מן השמים מצערים אותו.

וצריך להתבונן למה מגיע לי הצער, ומה הסיבה שפסקו עלי צער בבית דין של מעלה? בפשטות זה לכפרת עוונות, שהייסורים ממרקים, וכבר אמרו (שבת נה, א) אין ייסורים בלא עוון, אין מיתה בלא 'חטא' אפילו בשוגג [ועיין בתוס' שם מה שכתבו בזה] ואין ייסורים בלא 'עוון' היינו מזיד, אם יש לאדם צער וייסורים, סימן שיש איזה עוון במזיד, שעל זה מגיע לו הצער, וצריך לדעת מה המזיד ולתקנו מכאן ולהבא, והלואי שבייסורים אלו כבר יכופר לו העוון.

לכן צריך לעשות חשבון הנפש ולהתבונן מה עויתי ומה חטאתי, מהו העוון במזיד שאני צריך לתקן, אם יעשה חשבון מיום עמדו על דעתו מגיל בר מצוה, מה עשה ומה לא עשה, ובאלו דברים נכשל, מי יכול לומר על עצמו שלא היה אצלו שום ביטול תורה, בשוגג או אפילו במזיד, בודאי זה דבר נדיר מאד, ויש רק יחידי סגולה, ל"ו צדיקים נסתרים, צדיקים מעיקרם, אבל בדרך כלל כל אחד יש לו מה לתקן ולחזור בתשובה, והייסורים מגיעים לו לכפרת עוונות.

ממילא ודאי שצריך לשמוח בייסורים האלו, **ולפלא הדבר שבמקום לשמוח, אדם כועס על מי שצער אותו, הרי הצער בין כך היה מגיע לו, והצער הזה הוא רווח גדול בשבילו, שזוכה בו לכפרת עוונות, וצריך לשמוח בצער, ולחשוב מה הם החטאים והעוונות שאני צריך לתקן, והאם הכפרה כבר נגמרה בזה או שעדיין לא.**

הכפרה היא במקום גיהנום, ועדיף לסבול כל צער וייסורים בעולם הזה במקום גיהנום, שהגיהנום הוא איום ונורא, כמו שכתב הרמב"ן (בהקדמה לספר איוב) שכל ייסורי איוב הם פחות מהגיהנום, והגיהנום הוא הרבה יותר מזה, ובגמרא אמרו (ברכות נז, ב) שהאש של גיהנום היא פי ששים מהאש שלנו.

לכן ודאי שצריך לשמוח בצער ובייסורים, שחוסכים ממנו ייסורי גיהנום, ולא להקפיד ולכעוס על מי שמצער אותו.

כל אחד יראה לקחת לעצמו איזה התעוררות לתקן משהו, וכפי שהזכרנו דבר אחד להיזהר מלשון הרע, שזה כמו כעס, שבתחילה קשה להתגבר, אבל אחר כך כבר לא קשה, ומתרגלים בשב ואל תעשה שלא לכעוס ולא לדבר לשון הרע, ואחרי שמתחילים ומשתדלים בזה זוכים לסייעתא דשמיא כמאמרם (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעין אותו, ובאמת לא צריכים לזה ניסים מיוחדים, אלא כך הוא טבע האדם שההרגל נעשה טבע, ולאחר שמתרגלים לא קשה.

וזו זכות גדולה בשבילו וגם זכות גדולה לנפטר שבזכותו נקבל על עצמנו חיזוק בשמירת הלשון, ובזה אנחנו זוכים בעצמנו וגם מזכים אותו בזכויות נוספות מה שהוא לא יכול לקיים כעת.

יהי רצון שנזכה להתחזק בכל הדברים הצריכים חיזוק, לא רק בשמירת הלשון, יש הרבה דברים שצריכים חיזוק, ונשתדל להתחזק לכל הפחות בפרט הזה, שהוא דבר עיקרי, להיזהר בשב ואל תעשה מלשון הרע, ובזה יהיה מליץ יושר בשבילנו, ונזכה שיקוים בנו ובלע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

עצרת בבית הכנסת המרכזי רמת השרון

יום ראשון ז' אדר תשע"ז

על יעקב אבינו נאמר (בראשית כח, י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ורש"י שם מביא מדברי המדרש, מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם, פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, ע"כ.

יעקב אבינו השפיע על באר שבע הוד זיו והדר, והם כל מיני השפעות של דברים גדולים מאד [עיין במפרשים בזה], הרבה מעלות וקדושה של הודה זיוה והדרה, אף על פי שעדיין נשארו בבאר שבע יצחק ורבקה, וגם הם השפיעו, אבל כשהיה גם יעקב הייתה השפעה יותר גדולה, וכשיצא יעקב מבאר שבע פסקה אותה ההשפעה.

זה כתוב על יעקב אבינו, וכך גם אנו נאמר על רבי-יעקב רבינו, שהוא יצא מרמת השרון, ועימו פנו הודה זיוה והדרה, ההשפעה הגדולה של הרבה דברים גדולים מאד שהיו, ועכשיו הם חסרים.

ולא רק ברמת השרון, יעקב אבינו השפיע במיוחד בבאר שבע, אבל גם בכל העולם, אמנם אז לא היו יהודים, ואילו בזמנינו ב"ה יש ציבור גדול של יהודים בכל הארץ, ורבי יעקב זצ"ל השפיע עליהם, לא רק ברמת השרון, אלא בכל הארץ, היה מגיע להרבה מקומות, וגם שמעו עליו, וקראו את הדברים שהיה מדבר וכותב, דברי חיזוק חשובים מאד שהתפרסמו והשפיעו בכל העולם, וכעת חסרה בכל העולם ההשפעה הזאת של הודה זיוה והדרה של רבינו זצ"ל.

מה זה מחייב אותנו? אם אין אני לי מי לי (אבות א, יד), זה מחייב אותנו שאנחנו, כל אחד ואחד, נתחזק בהנהגה בדיבור במעשה ובמחשבה, בדיבורים קדושים במעשים קדושים ובמחשבות קדושות, כל אחד לפי כוחו כמה שהוא יכול. ובעצם זהו חיוב תמיד, כל אדם חייב בתרי"ג מצוות, מצוות שבגוף, במעשה, בדיבור, ובלב, יש חובות הלבבות, שיש על זה ספר שלם 'חובות הלבבות', תמיד זה חיוב, אך בפרט עכשיו, זהו זמן שמרגישים יותר את החיוב, כיון שחסרה ההשפעה, חייבים למלא את החסר, כל אחד בכוחותיו.

ומי שמתחזק בעצמו, משפיע גם על אחרים, כמו שכתב החזו"א באיגרת (קו"א ח"ג סב) "ואם היו בני אדם עמלים בתורה לאמיתתה, היו מצילים ילדים הרבה ואנשים רבים, מהרהורי עבירה וכפירה וכיוצא בזה – בשפע קדשם, בהשתפך רוח טהרה בעולם. ובסביבות בעל תורה אמיתי, הדבר ניכר לעינינו השפעה מרובה על אנשים הרבה, מה שכל השתדלות מעשית לא תשיגנה. וכמו כן יש רשמים על הרחוקים שאין עין הרואה מרגשת בס' לדקותם".

החזו"א לא הזכיר בדבריו 'גאון' או 'צדיק' אלא 'בעל תורה אמיתי', היינו מי שעוסק בתורה וכל הנהגתו לפי התורה, ובמסילת ישרים בסוף הספר כתב "יכול להיות חסיד גמור איש שמפני צרכו הוא בעל מלאכה פחותה כמו מי אשר לא יפסוק מפיו הלימוד", היינו שגם אדם שאין תורתו אומנותו, שמוכרח לעסוק בפרנסה להחיות נפשו ונפשות ביתו, גם הוא יכול לזכות ולהגיע לכל הדרגות הגבוהות של המסילת ישרים, זהירות וזריזות וכל המעלות עד לרוח הקודש! כל אחד ואחד יכול להגיע לזה אם ישתדל ויעשה כל מה שהוא יכול לפי כוחותיו.

וזה מה שאנחנו צריכים להתעורר כעת, בזמן הזה של התעוררות, להשתדל ולהתאמץ כל אחד לפי כוחו, כמה שכוחו מגיע, בכל דבר שהוא מבין שזה מצוה, אם בתורה, או בחסד ובמעשים טובים, יש תרי"ג מצוות, והזמן מעורר עכשיו, להתחזק לקיים את כל המצוות יותר

בשלמות, וזו בודאי תהיה זכות גדולה לנפטר הגדול זצ"ל, והוא יהיה מליץ יושר על כל מי שמתחזק בגללו.

אם נתבונן מהו סוד כוח ההשפעה שהיה לרבי יעקב זצ"ל, מהיכן בא הכוח להשפיע? – זה בא מעצמו, מתוך המדרגה שלו, שהוא היה בעל מדרגה גבוהה מאד, ובמה? בזה שהיה **דבוק בתורה, ובתפילה, במעשים טובים ובדיבורים טובים ובמחשבות טובות בלי הפסק זמן, כל הזמנים שלו, וכל הכוחות שלו, כולו היה מסור לתרי"ג מצוות, לתורה ולחסד ולאהבת הבריות ולמעשים טובים, לעזור לכל אחד בעצה, ובברכה, ובתפילה, היה מבקש רחמים בתפילות מעומק הלב, והתפילות עזרו כידוע, ברכותיו ותפילותיו היו מתקיימות, כי כשאדם מבקש מעומק הלב יש סייעא דשמיא, ותפילותיו עוזרות ומתקבלות.**

זה מה שהיה רבי יעקב זצ"ל, וכל אלו הם דברים שכל אחד מאיתנו יכול גם כן לקיים אותם, כל אחד לפי כוחו שייך בזה.

המשך ההשפעה וקיום המוסדות

הנה אמרו (ב"מ פה, א) כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם שנאמר ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפיק ומפי זרע ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם וכו' מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניה שלה.

זכתה רמת השרון לכמה דורות של השפעה, קודם היה פה אבינו הגאון רבי צבי יהודה זצ"ל, שהיה הרב ברמת השרון והשפיע הרבה, ואחריו היה אחי, הבן הקדוש, הגאון רבי יעקב זצ"ל, שהשפיע גם כן הרבה, ועכשיו יש המשך לזה, כל הזמן יש ברמת השרון הרבה מקומות שיש השפעה של תורה והשפעה של קדושה מן הצאצאים שלו, וכעת הגיע הזמן שגם אלו שלא היו פה בקביעות, **הגאון רבי צבי יהודה שליט"א והגאון רבי שאול שליט"א, שניהם גם כן יבואו ומשיכו להשפיע פה את ההשפעה של קדושה**, וזה מובטח, שהתורה מחזרת על אכסניה שלה, כפי שהשפיעו אבא זצ"ל ורבי יעקב זצ"ל, כך יבלחט"א גם הם ישפיעו, ותימשך ההשפעה בעזרת השם.

וההשפעה לא רק נמשכת אלא גם מוסיפה והולכת, כמו שמצינו באבות הקדושים, שאברהם אבינו השפיע, ואחריו יצחק אבינו, ואחריו יעקב אבינו היה בחיר שבאבות (בראשית רבה ע, א), והשפיע יותר, מפני שהיו בו צירוף כל ההשפעות, של אברהם ויצחק אבותיו, יצחק קיבל מאברהם והוסיף על זה, ויעקב קיבל את המעלות של אברהם ויצחק והוסיף עליהם, וזוהי עוד השפעה כפולה, וביעקב כבר נשלם כלל ישראל, שממנו יצאו שבטי קה, וצורתו חקוקה בכיסא הכבוד, פני אדם במרכבה זה יעקב אבינו.

וכך גם כאן, הבנים ימשיכו להשפיע את ההשפעה שהייתה עד עכשיו ביתר כוח וביתר השפעה בעזרת השם.

וברצוני להזכיר בזה דבר חשוב מאד, **יש הרבה מוסדות, שרבי יעקב זצ"ל העמיד ברמת השרון, הרבה מוסדות תורה וחסד, מוסדות חשובים מאד, ויש צורך באמצעים כספיים להמשיך את החזקת המוסדות, וזכות גדולה היא לכל מי שיעזור להמשך קיום המוסדות, זכות גדולה מאד! בודאי שרבי יעקב זצ"ל יהיה מליץ יושר עבור כל מי שיתרום ויעזור לחיזוק המוסדות והמשך קיומם.**

אלו הם הדברים העיקריים. שנתחזק להמשיך ללכת בדרכו, בכל מה שצריך להוסיף חיזוק, כל אחד יודע במה צריך להתחזק, וזו תהיה זכות גדולה בשבילו שמתחזקים בזכותו, והוא יהיה מליץ יושר על כל אלו העוזרים לקיום המוסדות וכל אלו הממשיכים את דרכו הקדושה בהמשך המעשים הטובים שהוא היה עושה.

לאור קריאתו וברכתו של רבינו שליט"א לכל העוזרים להחזקת המוסדות

לתרומות עבור **המרכז התורני ברמת השרון** מייסודו של מרן זצלה"ה, חייגו: **077-314-1010**

המוסדות כוללים מוסדות תורה חינוך וחסד: רשת כוללים • רשת שיעורי תורה • רשת מדרשות לקירוב • תלמוד תורה לבנים • בית יעקב לבנות • תמיכה לנזקקים • מעונות יום וגני ילדים

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת הרב **ישראל אפרים** בן הר"ר **צבי שמענא** זצ"ל

נלב"ע י"ג אדר תשס"ז - תנצב"ה

ולעילוי נשמת הבה"ח **מיכאל** ז"ל בן הר"ר **פנחס דוד שמענא** שליט"א

נלב"ע שושן פורים תש"ע - תנצב"ה